

ΟΜΗΡΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΕΡΜΗΝ: ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΣΤΗΝ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ*

1-19. Τον Ερμή τραγούδησε, Μούσα, τον γιο του Διός και της Μαίας, που στην Κυλλήνη και την Αρκαδία την πολυπρόβατη άρχοντας είναι, τον σε πολλά χρήσιμο αγγελιαφόρο των αθανάτων, που η Μαία, ομορφοπλέξουδη και μετρημένη νύμφη, τόν γέννησε σαν με τον Δία έσμιξε αγχαλιά. Αυτή των μακαριστών θεών τη συντροφιά μοιραζόταν, σε βαθύσκια σπηλιά κατοικώντας· εκεί συνήθιζε μέσ' στη βαθιά νύκτα του Κρόνου ο γιος, κρυφά κι από θεούς αθανάτους κι ανθρώπους θνητούς, με την ομορφοπλέξουδη να σμίγη τη νύμφη —όσην ώρα βαθύγλυκος ύπνος τη λευκώλενη Ήρα στα δεσμά του κρατούσε. Κι όταν πια ο σκοπός του φοβερού επληρώθηκε Δία κι η δεκάτη σελήνη για 'κείνην στο στερέωμα είχε ήδη καθίσει και φώτισε, και τα πράγματα επίσης φανερώθηκαν τέλεια πέρα για πέρα. Κι ήταν τότε που γέννησε γιο πανούργο, ελκυστικό κόλακα, κλέφτη, βοδιών άρπαγα, ονείρων οδηγό, νυκτοφύλακα, πυλωρό, κι αυτός έμελλε γρήγορα, σε έργα, που στων αθάνατων τη συντροφιά των θεών εδοξάστηκαν, να κάνη επίδειξη. Κι ενώ ήταν πρωί που γεννήθηκε, ως το μεσημέρι να φθάση, κιθάρα έπαιζε ήδη εκείνος, κι ως τό βράδυ, του τοξοβόλου είχε κλέψει τα βόδια Απόλλωνα —την τετάρτη του μήνα ημέρα, που η δέσποινα Μαία τόν γέννησε.

20-29. Αυτός, ευθύς ως απ' τους μηρούς της μάνας του τους αθάνατους εξεπρόβαλε, για πολύ κειτάμενος στην άγια κούνια του δεν έμεινε, μα —σαν πήδηξε κι απ' το κατώφλι του βαθιού σπηλαίου βγήκ' έξω— τα βόδια του Απόλλωνα

* Ως ένα από τα παραδείγματα των έμμετρων ρητορικών πηγών για την αττική ρητορεία. Για το αρχαίο κείμενο ελήφθησαν υπ' όψιν και οι δύο επόμενες εκδόσεις του: *Homeric Hymns, etc.*: M. L. West, LCL, Harv. Univ. Press, Cambridge, Mass. - London 2003· *Homeri opera*: Th. W. Allen, OCT, Tomus V: *Hymnos, etc.*, Oxonii 1912; reprinted ed. with corrections 1946/1969. Ως προς την ρητορική αξιοποίηση του εν λόγω Όμηρικου ύμνου, για περαιτέρω συνδέσεις με την ατμόσφαιρα της εποχής και με την χρονολόγησή του, βλ. H. Goergemanns, "Rhetorik und Poetik im homerischen Hermes-hymnus", στο H. Goergemanns - E. Schmidt (eds.), *Studien zum antiken Epos*, Meisenheim 1976, σσ. 113-128.

να ψάχνη άρχισε. Κι εκεί απ' έξω, πέφτοντας πάνω σε χελώνα —εύρημα—, θησαυρό ανυπολόγιστο εύκολ' απόκτησε. Πρώτος ήταν στ' αλήθεια ο Ερμής που —με τα χέρια του— καβούκι χελωνίσιο εμαστόρεψε σε ψάλτη. Και τη στιγμή που —έξω απ' την πόρτα της αυλής— πάνω της έπεσε, εν όσω αυτή, μπροστά στο σπίτι του, το βλαστέρο χορτάρι βόσκιζε, με φαντασμένο βάδισμα τα πόδια σέρνοντας, ο σε πολλά χρήσιμος του Διός γιος τήν παρατήρησε και γέλασε κι αμέσως τού 'ρθε στο μυαλό και λόγια τής απηύθυνε αυθόρμητα:

30-38. "Στ' αλήθεια, καλής για μένα τύχης σημάδι είναι τούτο χρήσιμο, και δεν τό παίρνω αφήφιστα. Γόησσα, χείρε· συντρόφισσα του κτύπου των ποδιών, στα δείπνα όταν χορεύουν, ευχάριστη, πρώτη συνάντησή μου. Πού τό 'κονό-μησες τ' όμορφο τούτο παιχνιδάκι, το ποικιλόχρωμο καβούκι που φοράς, εσύ χελώνα που βόσκει στα βουνά; Μ' αφού σε πιάσω, θα σέ φέρω μέσα· θα μού 'σαι χρήσιμη· ν' αδιαφορήσω, μην τό περιμένης· πρώτος εγώ απ' τους πρώτους θα βγάλω κέρδος από σένα. 'Σαν νά 'ναι μέσ' στο σπίτι πιο καλά· μόνο ζημιά μάς έρχεται απ' έξω'. Κι αλήθεια είναι, σαν θά 'σαι ζωντανή, φρουρός θα μού 'σαι —σε μια τυχόν ζημιάρη επισκέπτη εισβολή· μα, αν πεθάνης, τότε πολύ καλύτερα θα τραγουδάς".

39-61. Κάπως έτσι τής μίλησε. Κι αμέσως ύστερα, αφού στα δυο του χέρια τήν εσήκωσε, στο σπίτι μπήκε, χαριτωμένο παιχνιδάκι μέσα φέρνοντας. Κι εκεί, ανασκουμπώθηκε και με νυστέρι —σίδηρο καθαρό— της ορεσεΐβιας χελώνας την καρδιά ξερρίζωσε. Κι όπως συμβαίνει τότε που μια ιδέα διασχίζει του ανδρός τον νου ως αστραπή και τότε που έγνοιες έρχονται και ξανάρχονται επίμονες ή τότε που αυτές στριφογυρίζουν κι ως σπίθες από τα μάτια έξω ξεπηδούν, έτσι επιδέξια κι ο δοξασμένος ο Ερμής ως αστραπή ό,τι σκεφτόταν το μυαλό τό δούλευαν τα χέρια του. Άριστα κάρφωσε, από καλάμι κόβοντας μασούρια σύμμετρα, περνώντας τα σε τρύπες στην πλάτη της πετρώδερμης χελώνας. Κι ύστερα τέντωσε δέρμα βοδιού μ' όλη τη δύναμη τριγύρω και έμπηξε κέρατα στα πλαϊνά και με ζυγό γεφύρωσε τα δυο μαζί· και πάνω 'κεί, επτά χορδές προβάτου έντερα έτσι τέντωσε ώστε να βγάζουν ήχους μεταξύ τους ταιριαστούς. Κι όταν πια τέλεια τήν εμαστόρεψε, κρατώντας το μελωδικό παιχνίδι, με πλήκτρο εδοκίμαζε να παίξη μελωδίες, κι εκείνη λυπητερό —κάτω απ' τα χέρια του— μελωδίας ήχο έβγαλε· αλλ' ο θεός, με της στιγμής την έμπνευση, έκανε δοκιμές καλλίφωνη να ψάλλη συνοδία —όπως οι νεαροί πάνω στην ήβη τους, όταν στη συγχορδία μπαίνουν άτσαλα μ' αστεία, στα γλέντια τα συμποτικά τους—, κι έλεγε ιστορίες, για τον Κρονίδη Δία και τη Μαία την περδικοπερπατούσα: πώς άλλοτε μ' αγάπης εκείνοι λόγια μεταξύ τους συντροφεύονταν, μαζί μ' αυτά, και τη δική του φημισμένη φύτρα εξυμνώντας· επάιους έλεγε, επί πλέον, και για τις δούλες και

το λαμπρό νοικοκυριό της νύμφης, τους στολισμένους τρίποδες εδώ κι εκεί στο σπιτικό και τις ατέλειωτες σειρές νιπτρολεκάνες.

62-67. Κι όσο, λοιπόν, τα θέματα τούτα τραγουδάγε, σχέδια ήδη άλλα στο μυαλό του μελετούσε. Τότε, την καλοδουλεμένη του κιθάρα έφερε και τήν απόθεσε στην άγια κούνια του, κι έτσι που κρέας να γευτή τού 'χε μυρίσει, από το μυροβόλο σπιτικό πήδηξε έξω και σε ψηλή κορφή ανέβηκε, στον νου του σχεδιάζοντας πέρα για πέρα μια πράξη δολερή, ίδια με 'κείνες που καταμεσής στην άγρια νύκτα ξετελεύουν κλέφτες.

68-78. Ο Ήλιος έδυε, έτοιμος κάτω απ' τη γη να βυθιστή και να βουτήξει στον Ωκεανό, μ' άρμα και άλογα μαζί· και τότε ήταν που τρεχάτος έφτανε στα όρη τα σκιερά των Πιερίων ο Ερμής, και στο σημείο εκείνο ακριβώς όπου συνήθιο ήταν να σταυλιζώνται τα βόδια των μακαριστών θεών τ' αθάνατα, που σε πανέμορφα λιβάδια απάτητο χορτάρι βόσκουν. Τότε —φονιάς του Άργου αλάθητος στο μάτι— ο γιος της Μαίας πενήντα βόδια ξέκοψε απ' την αγέλη τους, τα πιο γερά στο μούγκρισμα. Από παράδρομους τά σαλαγούσε να οδεύουν τόπους αμμουδερούς, αλλάζοντας τα ίχνη τους αντίστροφα —της πανουργιάς η τέχνη δεν τού ξέφευγε—, αφού έτσι ανάποδα τα πέλματά τους έστριψε: των μπροστινών ποδιών ίχνη ν' αφήνουν προς τα πίσω· των πίσω πάλι των ποδιών προς τα εμπρός, κι ο ίδιος βάδιζε πισωπατώντας κι αντικρύ τους.

79-86. Ψάθινα σάνδαλα —χωρίς καιρό να χάση— στην αμμουδιά της θάλασσας κάθισε πάνω κι έπλεξε —αδύνατο να περιγράψης και να τό σκεφτής έργο που άφωνο σ' αφήνει—, μπερδεύοντας αρμυρίκια με κλαδάκια από θάμνους —όπως εκείνους της μυρτιάς— και συνδυάζοντάς τα. Και, δένοντας μαζί μιαν αγκαλιά ακρόκλαδα φυλλώματα, έδεσε τότε σάνδαλα ελαφρά στα πόδια του εφαρμοστά —όλα σε ένα— μαζί με τα φυλλώματα που ο δοξασμένος ο φονιάς του Άργου έκοψε, κατηφορίζοντας απ' την κορφή των Πιερίων, εφόδια σαν μάζευε για τη στρατιά —όπως κι εκείνος κάνει, που μόνος του με βιάση ετοιμάζεται ευθύς ν' αρχίση το μακρύ του το ταξίδι.

87-93. Τόν είδε, όμως, γέροντας —που σκάλιζε αμπέλι με πολύν ανθό—, έτσι που βιαστικά ορμούσε για την πεδιάδα περνώντας από την Ογχηστό, τον λαχαρότοπο για τις στρωμένες. Και πρώτος λόγο τού απηύθυνε ο γιος της δοξασμένης Μαίας: «Γέροντα, σύ που —σχυφτός στους ώμους σου— σκάβεις τ' αμπέλια σου, στ' αλήθεια, κράσι πολύ θα βγάλης, καρπό αν φέρη όλος ετούτος ο ανθος,

...

‘μην κάνης πώς είδες αυτά πού ‘χεις δή· σ’ αυτά που άκουσες τον κουφό κάνε·

κι έχει το στόμα σου κλειστό, όσο κάτι δεν πάει να χαλάση αυτό που κτήμα είναι ειδικό σου'.

94-104. Χωρίς να πή τίποτε παραπάνω, τα βόδια, τα γερά κεφάλια, να προχωρήσουν κέντρισε. Πολλά βουνά στο διάβα του κατὰφυτα, φαράγγια που τη φωνή αντιλαλούν και πεδιάδες ανθισμένες πέρασε ο δοξασμένος ο Ερμής. Κι ο σύμμαχός του, η σκοτεινή, η θεική η νύχτα, η πιο πολλή είχε περάσει και η αυγή γρήγορα έφτανε να στείλη τούς ανθρώπους στη δουλειά και η Σελήνη — του Πάλλαντα η θυγατέρα, του γιου του Μεγαμήδη — ξανανέβηκε καινούρια στην πιο ψηλή της θέση. Τότε οδήγησε ο ρωμαλέος του Διός ο γιος στον Αλφειό τον ποταμό τα πλατυμέτωπα του Φοίβου Απόλλωνος τα βόδια, αμάθητα στη ζεύγλη ζωντανά: έφταναν ένα-ένα στο υπόστεγο το ψηλοσκέπαστο και στις ποτίστρες, στην άκρη του λειμώνα του μαγευτικού.

105-141. Στα βόδια, ύστερα, με το γερό το μούγκρισμα χορτάρι αφού έδωσε και χόρτασαν, στον σταύλο τὰ συγκέντρωσε όλα μαζί: κι ενώ αυτά συνέχιζαν τριφύλλι να μαθούν ακόμη και κύπερη νωπή, ο ίδιος ξύλα μάζευε, πολλά στον νου του βάζοντας: την τέχνη της φωτιάς να δοκιμάση. Δάφνης κλαδί ωραίο αφού έπιασε, με το μαχαίρι τό ξεφλούδισε

...
αφού τό κράτησε σφικτά μέσ' στην παλάμη του, φλόγα ζεστή να βγαίνει άρχισε. Έτσι, πρώτος απ' όλους ο Ερμής ήταν αυτός που έδωσε τη γνώση για το προσάναμμα και τη φωτιά. Πολλά κατάξερα κλαδιά το ένα έβαζε συνέχεια πάνω στο άλλο, όλα μαζί μαζευοντάς τα σε λάκκο, βαθουλωτά σκαμμένο. Κι η φλόγα έλαμψε μακριά κι ολόγυρα, βγάζοντας γλώσσες πύρινες απ' τη φωτιά, που δύναμη μεγάλη τήν έκανε να καίη. Κι όσο ζωή του ονομαστού Ηφαίστου η δύναμη στις φλόγες έδινε, στην άκρη της φωτιάς εκείνος — από τα κέρατα — δυο βόδια έξω έσυρε από την πόρτα του υπόστεγου. Μέσα του δύναμη μεγάλη είχε. Χάμω τίς έρριξε μαζί, τις δύο αγελάδες που ξεφύσαγαν, και γέρνοντας επάνω τους τίς κύλησε, αφού πέρα για πέρα έκοψε το νήμα της ζωής τους. Τη μια δουλειά — με τη σειρά — ν' ακολουθή την άλλη έκανε. Τα κρέατα σαν έκοψε σε λίκπος πλούσια, τὰ πέρασε και τὰ 'φηνε σε σούβλες από ξύλο, όλα μαζί: τις σάρκες και τις καλές μερίδες — που δωρίζονται — από τη ράχη και ποτισμένο μέσ' στα έντερα πηκτό το αίμα. Και τα υπόλοιπα κομμάτια — ξέχρωρα — κάτω στο χώμα κείτονταν. Έστερα τέντωσε τα δέρματα και τ' άπλωσε καλά πάνω σε βράχους, σε ακανόνιστη τελείως επιφάνεια: και τώρα ακόμη — μετά που τόσα χρόνια μεσολάβησαν — έχουν τη φυσική θωριά των πολυκαιρισμένων, κι υπάρχουν — χωρίς να ξεχωρίζουν — σε μια μάζα. Όπως και νά 'ναι, κατόπιν ο Ερμής — που τη χαρά του ξέρει να γλεντά — πάνω σε πέτρα πλακωτή μερίδα απ' το πλούσιο ψητό ξεχώρισε και τήν κομμάτιασε, ξεσχίζοντας δώδεκα μέρη και κλήρους βγάζοντας:

και τέλος πρόσθεσε για το καθένα έπαθλο. Τότε και τη μερίδα τη δική του ο Ερμής ο δοξασμένος έκοψε· γιατί, αν και αθάνατος ο ίδιος, η μυρωδιά κι εκείνον τόν ερέθιζ' η γλυκιά. Κι όμως, στην όρεξη η γενναία του δεν υποχώρησε ψυχή, αν και πολύ τό 'πιθυμούσε να τό νιώση ώς κάτω να γλιστρά στον φάρυγγά του· έτσι, άλλα απ' τα κρέατα τ' απόθεσε αυτός στο ψηλοσκεπάστο υπόστεγο, λίπος μαζί με κρέατα πολλά, κι ευθύς τά σήκωσε μετέωρα —ψηλά— ως αφιέρωμα της πρώτης του κλεψιάς. Κι αφού ξύλα συγκέντρωσε ολόξερα, πόδια κεφάλια, μέσα στη ζέση της πυράς όλα τά έκαψε μαζί. Όπως και νά 'ναι, αφού πια όλα τά εκτέλεσ' ο δαιμόνιος κατά πως έπρεπε, άφησε τα σανδάλια του στα ρεύματα, στις δίνες τις βαθιές του Αλφειού, τη θράκα πλάνταξε κι έστρωσε πάνω της τη μαύρη στάχτη όσο η νύκτα θα κρατούσε· κι όμορφο φως έβριχνε πάνω του η σελήνη.

142-181. Πρωί-πρωί και γρήγορα, στις λαμπρές κορυφές της Κυλλήνης με σβελτάδα επέστρεψε, κι ούτε κάποιος —απ' τους μακαριστούς τους θεούς ή τους θνητούς τους ανθρώπους— τού απάντηξε στη μακρά του πορεία, ούτε σκυλιά τού εγαύγισαν. Κι ο Ερμής —ο αγγελιαφόρος του Διός— σαν φθινοπώρου αύρα και κάπως σαν ομίχλη, απ' τ' άνοιγμα της κλειδαριάς κρυφά εγλίστρησε —γέρνοντας το πλευρό του προς τα πλάγια— μέσ' στο οίκημα. Στο ιερό το πλούσιο ευθεία βάδισε, με βήματ' απαλά, χωρίς να κάνη θόρυβο όπως σε δάπεδο. Και με σβελτάδα σίγουρη, ο δοξασμένος ο Ερμής στην κούνια του ανεβασμένος ήδη βρέθηκε· γύρω στους ώμους του τις πάνες τυλιγμένος και σαν παιδάκι νήπιο έκείτο ξαπλωμένος, ένα κομμάτι ύφασμα παίζοντας με τα χέρια του στα γόνατά του γύρω, και τη γλυκιά χελώνα του —στ' αριστερό του μπράτσο— βαστώντας βολεμένη. Αλλ' αν και θεός που ήταν κι ο ίδιος, δεν τά κατάφερε θεά μητέρα, βέβαια, να 'ξαπατήσει, κι αυτή τού μίλησε: "Γιατί τάχα μου έτσι να 'σαι, σύ πονηρέ; Από πού τέτοιαν ώρα νυχτιάτικα έρχεσαι, τη ντροπή σου σκοπεύοντας να σκεπάσης με ρούχα; Στ' αλήθεια, φαντάζομαι κάπου σύντομα θά 'ναι που —αβοήθητος— με δεμένο κορμί θα περάσης την πόρτα, μέσ' στα χέρια του γιου της Λητώς· θα σέ κάνη να πής την αλήθεια, σηκωτό σαν σέ φέρνη στα στενά τα φαράγγια. Να πάς πια στο καλό! Δεν μέ νοιάζει! Έγνοια εσένα μεγάλη ο πατέρας σου γέννησε γι' ανθρώπους θνητούς και θεούς αθανάτους!" Κι ο Ερμής τής απάντησε με γαλυφιές πονηρές: "Γλυκιά μου μανούλα, γιατί προσπαθείς να φοβίσης εμένα μ' αυτά σου τα λόγια, σαν να ήμουν παιδί νήπιο που πολύ λίγο είδε από δόλους και ξέρει, παιδί τρομαγμένο που της μάνας φοβάται η καρδούλα του τα μαλώματα; Όμως —όπως κι αν είναι αυτό— σκοπό έχω εγώ να πιαστώ με μια τέχνη, που είναι κι η πρώτη, μ' ασφάλεια εμένα κι εσένα για πάντα να συντηρώ στη ζωή. Κι ούτε μέσα εδώ θ' ανεχτούμε να μένωμε —όπως σύ τό 'χεις βάλει σκοπό—, χωρίς δώρα κι ικεσίες ανθρώπων, εμείς μόνοι μας, απ' τους άλλους αθανάτους έξωχωρα κι έξω. Καλύτερα είναι, καθημερνά κουβεντιάζοντας,

συντροφιά με τους αθανάτους νά 'μαστε, μ' εισόδημα πλούσιο και πλούτο, παρά συνέχεια να καθώμαστε μέσ' στο σπίτι, σε σπηλιά σκοτεινή. Κι αν μιλήσωμε για τιμές: ακριβώς ίση μ' αυτήν του Απόλλωνος θα ζητήσω κι εγώ τη μερίδα μου. Κι αν ο ίδιος δεν μ' αφήση ο δικός μου πατέρας, εγώ τότε —εμένα που βλέπεις— έχω δύναμη: θα φροντίσω να είμαι αρχηγός των κλεφτών. Κι αν της δοξασμένης Λητώς να μέ πιάση τολμήση ο γιος, σχεδιάζω απάντησή με ζημιές σοβαρώτερες να τού δώσω· κι εξηγούμαι: να τού κλέψω κι εγώ —στην Πυθώ αφού πάω— γι' αντίποινα τον μεγάλο του οίκο· απ' εκεί σωρό τρίποδες θα τού κλέψω πανώριους, νιπτρολέκανα και χρυσάφι και σωρό λαμπρό σίδερο κι εσθήτες πολλές ιερές. Θα τό δής, αν σέ κόφτη.”

182-189. Τέτοια λόγια περίπου ο γιος του Διός —που την αιγίδα κραδαίνει— κι η αρχόντισσα Μαία μεταξύ τους αντάλλαζαν, τότε που η Αυγή, στους θνητούς το φως φέροντας, εξεπρόβαλε απ' του Ωκεανού τα νερά τα βαθιά. Τέλος πάντων! Στην Ογχηστό ο Απόλλωνας έφτασε, στο θαυμάσιο άλσος, στο ιερό του αφέντη της υπόγειας χώρας, που βρυχάται απ' τα έγκατα. Κι εκεί, γεροντάκι απάντησε που με βήματ' αργά εκινιόταν και στην άκρη του δρόμου εσκάλιζε τ' αμπελιού του το σύνορο. Και σ' αυτόν, της Λητώς ο γιος, πρώτος, τού μίλησε, λέγοντάς του:

190-200. “Ε, σύ, γέροντα, που τον χλοερό Ογχηστό ξεβατώνεις· έχω φθάσει εδώ, κάποια βόδια ζητώντας να βρώ που ήταν άλλοτε στην Πιερίας τη χώρα, θηλυκά είναι όλα τους, στριφτοκέρατα όλα και σ' αγέλη ανήκουν· και ο ταύρος, σκουρόχρωμος, μόνος έβασκε, μακριά απ' τις άλλες· σκυλιά πίσω τους τέσσερα μ' άγριο βλέμμα —σε συνεννόηση τέλεια μεταξύ τους ως ομάδα ανθρώπων— τίς προστάτευαν. Κι όμως έμειναν πίσω εκείνοι, κι οι σκύλοι κι ο ταύρος, ένα πράγμα που έκπληξη σίγουρα προκαλεί· αλλ' εκείνες, την ώρα που έδυε ο ήλιος, φτερά γρήγορα έκαναν απ' το λιβάδι το πλούσιο έξω κι απ' τη γλυκιά τους βοσκή μακριά. Για πές μου, πολύχρονο γέροντα, αν κάπου άνδρα, σαλαγώντας αυτά τα γελάδια, τον δρόμο είδες να πέρασε.”

201-211. Και στο ερώτημά απάντησε ο γέροντας με αυτά του τα λόγια: “Ανιάρé, φίλε, είναι για κάποιον όσα με τα μάτια του είδε όλα με τη μια ν' ανακοινώνη, αφού τον δρόμο αυτό πολλοί οδοιπόροι περνούν: άλλοι απ' αυτούς πολλά σχεδιάζουν στο νου τους να κάνουν κακά· κι άλλοι πάλι διαβαίνουν συχνά, πράξεις πάγκαλες για να κάνουν· τό να ξέρης 'ποιός απ' αυτούς είναι ποιος' είναι δύσκολο. Όπως όμως και νά 'χη το πράγμα, όλη μέρα τ' αμπέλι μου έσκαβα 'γώ ως τη δύση του ήλιου, ξεχορτίζοντας θάμνους· ένα αγόρι μού φάνηκε με το μάτι μου νά 'πιασα —άνδρα άριστε σύ, με σιγουριά να τό πώ δεν μπορώ, ποιά να ήταν τ' αγόρι αυτό που μαζί τους επήγαινε, ωραιοκέρατα γελάδια συνοδεύοντας—, ένα

μωρό —ραβδί μάλιστα κράταγε— ανήσυχα, αριστερά και δεξιά, βαδίζοντας και προς τα πίσω τίς κατηύθυνε, το πρόσωπό του αντικριστό σε 'κείνες έχοντας."

212-225. Έτσι περίπου μίλησε ο γέροντας· κι απ' τη μεριά του ο Απόλλωνας, ως άκουσε την ιστορία, ευθύς πήρε τον δρόμο βιαστικά. Και παρατήρησε σημάδι πλατυπτέρυγου πετούμενου κι αμέσως αντιλήφθηκε πώς το παιδί του Δία του Κρονίδα ο κλέφτης είχε γίνει. Και βιαστικά, ο άρχοντας Απόλλωνας, ο γιος του Δία, όλος ορμή ξεχύθηκε, στην Πύλο για να φθάση την ευλογημένη, τις στριφοπόδαρες αναζητώντας αγελάδες, τους ώμους τους πλατείς του έχοντας με πορφυρή νεφέλη καλυμμένους. Τ' αχνάρια ο Τοξοβόλος αντιλήφθηκε και μονολόγησε: 'Αλλοίμονό μου! Κατάπληξη μου προκαλεί —στ' αλήθεια— αφάνταστη ετούτο που τα μάτια μου θωρούν. Από τη μια, σίγουρα, αυτά βοδιών ορθοκεράτων είναι ίχνη· αλλ', απ' την άλλη, προς τα πίσω στρέφονται, προς την κατεύθυνση του λιβαδιού με τους ασφόδελους. Και βήματα: ούτε ετούτα είναι ανδρός δουλειά, μα κι ούτε γυναικός, ούτε και λύκων γκριζωπών ούτε κι αρκούδας και ούτε λιονταριού, ούτε φαντάζομαι ίχνη που κάπως μοιάζουν των Κενταύρων με τον δασύμαλλο αυχένα. Ποιός νά 'ναι άραγε αυτός, τόσο τεράστια που αφήνει χνάρια, γρήγορο βάδην κάνοντας πεζός; Είναι ένα αίνιγμα από τη μια μεριά του δρόμου τούτα! Μα είναι πιο περίεργα, απ' την άλλη την πλευρά, εκείνα 'κεί!

226-234. Έτσι μονολογώντας, ο άρχοντας Απόλλωνας, ο γιος του Δία, βιάστηκε κι έτρεξε, και στο κατάφυτο βουνό με δάση της Κυλλήνης έφτασε, σε κατακόμβη σκοτεινής σπηλιάς, όπου του Δία του Κρονίδα γιο η θεική η νύμφη γέννησε. Σε όλο το βουνό το ευλογημένο, γλυκιά είχε σκορπίσει ευωδιά ολόγυρα, και πρόβατα ψηλόποδα πολλά το δροσερό χορτάρι βόσκιζαν· σ' αυτή τη φάση, ο τοξοβόλος τότε βιαστικά μέσα κατέβηκε, αυτοπροσάπως ο Απόλλωνας, το πέτρινο κατώφλι της υγρής σπηλιάς περνώντας.

235-253. Κι αυτόν, λοιπόν, ως αντιλήφθηκε ο γιος του Διός και της Μαίας, τον τοξοβόλο Απόλλωνα, τον χολωμένο για τα γελάδια, μέσα βαθιά στα μυρωδάτα σπάργανά του εκρύφτηκε με τρόπο τέτοιο, όπως αφήνει να φανούν υπόνοιες η στάχτη που καλύπτει —από σωρό πολλών κλαδιών του δάσους— θράκα· σαν είδε ο Ερμής τον Μακρύβόλο, ζάρωσε, κεφάλι χέρια πόδια σε χώρο τοσοδούλη μάζεψε, όπως το βρέφος το νεόλουστο ζητά γλυκός ο ύπνος να τό πάρη, αν και στ' αλήθεια τα μάτια του κρατούσ' ορθάνοικτα· και κάτω απ' το μπράτσο του βόλεψε τη χελώνα. Μα του Διός και της Λητώς ο γιος τά αντιλήφτηκε κι απαρατήρητα δεν τά 'φησε: μαζί την ορεσείβια, την όμορφη τη νύμφη και τον αγαπημένο της τον γιο, μικρό παιδάκι τυλιγμένο με παραλλαγή πανούργα. Κι αφού εξέτασε κάθε γωνιά του ευρύχωρου σπιτιού και πήρ' αστραφτερό κλειδί,

τρεις κρύπτες άνοιξε, γεμάτες από νέκταρ κι αμβροσία ζάχαρι· πολύ χρυσάφι κι άργυρος στις αποθήκες μέσα ήταν φυλαγμένα κι ενδύματα πολλά της νύμφης, κόκκινα κι άσπρα, όπως εκείνα που των μακαριστών θεών τα άγια δώματα μέσα τους έχουνε. Κι ύστερα, αφού της Αητώως το παιδί εξερεύνησε τις γωνιές του μεγάλου σπιτιού, στον δοξασμένο στράφηκ' Ερμή και τού μίλησε έτσι:

254-259. "Παιδάκι, που στην κούνια σου κείτεσαι, για τα γελάδια μαρτύρα μου το ταχύτερο· αλλιώς, τις διαφορές μας οι δυο μας θα λύσωμε γρήγορα μ' όχι και τόσο κόσμιο τρόπο· μ' άλλα λόγια, θα σ' αρπάξω και στον Τάρταρο τον σκοτεινό θα σέ πετάξω, σε σκοτεινιά που σε τέλος καταδικάζει κακό δίχως έξοδο· και να μην περιμένεις είτ' η μάνα είτ' ο πατέρας σου να σέ σώση στου ήλιου το φως, αλλά κάτω θ' αφανιστής απ' τη γη, τον αρχηγό στα παιδιά των ανθρώπων κάνοντας."

260-277. Κι ο Ερμής με λόγους πονηρούς τού απάντησε· "Της Αητώως γιε, τί λόγια σκληρά είναι αυτά που ξεστόμισες, κι ορεσειβία ψάχνοντας, έχεις έρθει εδώ, αγελάδια; 'Δεν τά είδα· να μάθω δεν ζήτησ' απ' άλλον κανένα· κι ούτε στ' αυτιά μου πληροφορία απ' άλλον κάν έφτασε· κι ούτε να πώ θα μπορούσα, πού βρίσκονται· ούτ' αμοιβή θά 'παιρνα γι' αυτήν την κατάδοση. Ούτε μοιάζω σε κάτι μ' άντρα γερό που κλέβει γελάδια'. Αυτή είναι δουλειά που δεν μ' ενδιαφέρει εμένα· πράγματ' άλλα εμένα περισσότερο νοιάζουν· νοιάζει εμένα ο ύπνος μου, βέβαια, και το γάλα της μάνας μου κι οι φασιές να τυλίγουν τους ώμους μου και τα ζεστά τα λουτρά μου. Πρόσεξέ το, μη τυχόν ερωτήσεις κάποιος σου θέση και τό μάθη αυτό: η διαμάχη μας από πού ξεκίνησε· γιατί βέβαια για τους θεούς μεγάλη θά 'τανε έκπληξη, με γελάδια ορεσειβία παιδί που μόλις γεννήθηκε να περάση την πόρτα· οι κατηγορίες αυτές που απαγγέλλεις στη λογική δεν αντέχουν· χτες γεννήθηκα· μαλακά τα πόδια μου είναι κι από κάτω η γη τραχιά είναι. Κι αν στ' αλήθεια τό θέλεις, όρκο μέγα σου ορκίζομαι στην κεφαλή του πατέρα μου: 'ούτ' ο ίδιος εγώ —τό υπόσχομαι— είμαι ένοχος, ούτ' άλλον κανένα κλέφτης να γίνεται είδα των δικών σου βοδιών, όποια κι αν είναι αυτά· φήμες είναι που ακούω μονάχα' "

278-293. Έτσι κάπως μιλώντας, συχνά φρύδια και βλέφαρα παίζοντας, εδώ κι εκεί το βλέμμα του έριχνε, μ' αδιαφορία σφουρίζοντας κι ανώφελα τα λόγια εκείνου ακούγοντας. Κι ελαφρά ο μακρυβόλος Απόλλωνας γέλασε κι απάντηση τού 'δωσε: "τρυφερό μου εσύ, που ξετρελλαίνεις τους άλλους, πανούργε, στ' αλήθεια πιστεύω πολύ —με το πνεύμα που μίλησες— πως θά 'ναι πολλές οι φορές που σε πλούσια σπίτια διαρρήξεις μέσ' τη νύχτα θα κάνης, στο κατώφλι αφήνοντας να φυλάσσουν περισσότεροι από ένας φρουροί, όσο σύ το σπίτι θα κλέβης αθόρυβα· και στο ύπαιθρο, πολλούς θα πικραίνης προβάτων βοσκούς,

που σταυλίζουν στα βουνίσια φαράγγια, κάθε τόσο που σύ λιγουρεύεσαι κρέας κι αγέλες βοδιών θ' απαντάς και κοπάδια προβάτων. Και τώρα προχώρα, αν δεν θέλεις τον τέλειο και στερνό σου τον ύπνο να πάρης· απ' την κούνια κατέβα, εταίρε της νύκτας της μαύρης. Στ' αλήθεια, λοιπόν, στο εξής βραβείο θα έχεις μεταξύ των αθανάτων: θα κληθής μια για πάντα αρχηγός των κλεφτών."

294-303. Κάπως έτσι σκεπτόμενος εξηγήθηκε, κι ο Φοίβος Απόλλωνας τότε, το παιδί αφού πιάνει στα χέρια του, τό μετέφερε. Τότε όμως κι αυτός, ο δυνατός του Άργου φονιάς, κάποια σκέψη στο μυαλό του σαν πέρασε, αποφάσισε —έτσι όπως στα χέρια τ' Απόλλωνος κρατιόταν ψηλά— και σημάδι φανέρωσε, αξιοθρήνητο της κοιλιάς υπηρέτη, έναν άτακτο άγγελο· και φταρνίστηκε ύστερα δυνατά· μόλις τ' άκουσ' αυτό ο Απόλλων, απ' τα χέρια τον Ερμή κάτω άφησε τον περίφημο. Και μπροστά του εκάθισε κι ας βιαζόταν να πάρη τον δρόμο του, τον Ερμή διαπειράζοντας κι αυτά τού απηύθυνε· "Έχε θάρρος, φασικιωμένο παιδάκι, του Διός γιε και της Μαίας· θα ερευνήσω να βρώ και πιο ύστερα με αυτά τα σημάδια τα γερά των βοδιών μου κεφάλια· δίχως άλλο, εσύ θα μού δείχνεις τον δρόμο."

304-312. Έτσι μίλησε· κι αμέσως μετά, ο Ερμής ο Κυλλήνιος πάνω πήδησε κι όλος ζήλο τον δρόμο ξεκίνησε. Και τα δυο του τα χέρια απ' τα αυτιά πίσω έσπρωξε κι όπως είχε την πάνα τυλίξει στους ώμους, έτσι μίλησε· "προς τα πού, Μαχυρβόλε, μέ φέρνεις, ο πιο βίαιος που 'σαι απ' όλους; Με τον τρόπο αυτό, για τα βόδια, μού κάνεις επίθεση, χολωμένος στ' αλήθεια; Αλλοίμονό μου! Και μακάρι, των βοδιών να χανόταν σύμπαν το γένος! Γιατί 'γώ τα δικά σου γελάδια δεν τά 'κλεψα βέβαια, ούτε' άλλον είδα, όποια κι αν είναι αυτά τα γελάδια σου· κι αυτό μόνο από φήμες τό ακούω'. Εμπρός στον Κρονίδη τον Δία να έλθεις για δίκη!"

313-364. Κι όταν πια κάθε ερώτηση μεταξύ τους αντάλλαξαν κι ο Ερμής ο βοσκός κι ο γιος της Λητώς ο λαμπρός —θυμωμένοι κι ας ήταν ακόμη—, ο Απόλλων —ενωνώντας στ' αλήθεια τα λόγια του— τον λαμπρό τον Ερμή όχι άδεια άρπαξε να τού δείξη τα βόδια· κι ο Κυλλήνιος ήθελε —συνεχίζοντας— με τεχνάσματα και τερτίπικα λόγια να ξεγελά των τόξων τον Χειριστή των λαμπρών· μα ως βρήκε, πανούργος κι ο ίδιος, άλλον πανούργο, βιαστικά από 'δώ κι ύστερα βάδιζε, στις αμμουδιές προηγούμενος, υποδείχνοντας την πορεία του δρόμου, και πιο πίσω ερχόταν ο γιος του Διός και της Λητώς επόμενος. Και στα γρήγορα, του Διός τα παιδιά τα περίλαμπρα καταφθάνουν στου μοσχοβόλου την κορφή του Ολύμπου, στον πατέρα Κρονίδη· γιατί —εκεί τεθειμένη— περίμενε και τους δυο ζυγαριά του δικαίου. Σύναξη, στον χιονόσκεπο Όλυμπο, είχ' αρχίσει να γίνεται· και μετά την Ηώ τη χρυσόβρονη, οι αθάνατοι οι άφθαρτοι

να μαζεύωνται άρχισαν. Πήραν έπειτα θέση —μπρος στου Δία τα γόνατα— κι ο Ερμής κι ο Απόλλων ο λαμπρότοξος· κι ο Δίας —που απ' τα ύψη βρόντά— ερωτήσεις απήνθυνε στον περίφημο γιο του, έτσι λέγοντας: "Από πού, Φοίβε, φέρνεις το τερπνό σου το θήραμα ετούτο, σαν παιδί που, αν και μόλις γεννήθηκε, έχει εμφάνιση κήρυκα; Σπουδαίο το εύρημα τούτο μάς ήρθε στων θεών την ομήγυρη!" Κι απόκριση εκείνος τού έδωσε, ο μακρυβόλος αφέντης Απόλλων· "Στ' αλήθεια, πατέρα, όχι αδιάφορη ιστορία θ' ακούσης εσύ που εμένα χλευάζεις σαν τον μόνον ασύγκριτο φίλο της λείας. Τούτο 'δώ που σου μοιάζει παιδάκι, στα βουνά της Κυλλήνης ζητώντας τον, κλέφτη εκπληκτικό τόν φανέρωσα, μακρύ δρόμο σαν έκανα, χλευαστή τέτοιον που άλλον δεν είδα εγώ σε θεούς και ανθρώπους ανάμεσα, απ' όλους εκείνους που κλέβουν ανθρώπους πάνω στη γη. Απ' τον λειμώνα σαν έκλεψε τα δικά μου γελάδια, ευθύς χτες το εσπéρας τά οδήγησε, σαλαμώντας τα πάνω στην άμμο, στην πολύβουη θάλασσα πλάι, κατ' ευθείαν στην Πύλο· και τα ίχνη —δισπελώρια— τέτοια, που σ' εκπλήσσουν και δουλειά σοφιστή νου δαίμονα είναι. Μαύρη σκόνη φανέρωνε πως πατήματα σκέπαζε γελαδιών, που αντίστροφα έβαιναν, με κατευθυνση στων ασφόδελων το λιβάδι· αλλ' ο ίδιος, αξεπέραστος στα τεχνάσματα, ούτε έξω απ' τον δρόμο —ούτ' ασάνδαλος σίγουρα— ούτ' είναι να διάβαινε πιθανόν την αμμουδάρα με χέρια· αλλά τέχνασμα βάζοντας κάποιο σε δράση περίεργο, χνάρια άφηνε τέτοια πελώρια, σάν κάποιος που πάνω σε δρυός κορμούς περπατούσε λεπτούς. Κι όσσην ώρα, λοιπόν, τίς εκέντριζε, την αμμουδερή γη διασχίζοντας για να τρέξουν, όλα τα χνάρια πάνω στη σκόνη καθαρά διακρίνονταν εύκολα· αλλ' όταν τη μακριά διαδρομή είχε ήδη περάσει στην αμμουδιά, τότε γρήγορα, στη βραχύδικη χώρα αδιάκριτη έγινε κι η διαδρομή των βοδιών κι η δική του. Κάποιος, όμως, τόν είδε, θνητός άνθρωπος, να οδηγή των πλατυμέτωπων την αγέλη βοδιών κατ' ευθείαν στην Πύλο. Κι όταν πια τα γελάδια τά σταύλισε ήσυχα και τον δρόμο πανούργα εχτένισε —κι απ' αυτήν την πλευρά κι απ' την άλλη— όσων νύκτα άόρατος έτρεξε μαύρη και στην κούνια του ξάπλωσε, στη σκοτεινιά βαθιά μέσα του ζοφερού του σπηλαίου —που ούτ' αητός μ' οξεία την όραση θα τόν ξετρύπωνε· και σωρό τριψίμματα στα μάτια του έκανε, για να σερβίρη έτσι την απάτη του. Κι η ίδια αυτή προσωπικότητα, ευθύς την άλλην ώρα, κατέθετε το γνωστό παραμύθι αμέριμνα: 'δεν είδα, να μάθω δεν ρώτησα, ούτε την ιστορία απ' άλλον τήν άκουσα, ούτε να πώ θα μπορούσα πού βρίσκονται, ούτ' αμοιβή γι' αυτήν την κατάδοση θά 'παιρνα'."

365-386. Κάπως έτσι σαν μίλησε ο Φοίβος Απόλλων, κάτω κάθισε· κι ο Ερμής στους αθανάτους ιστορία διηγήθηκε άλλη· στον Κρονίδη —αρχηγό των θεών όλων— νεύμα έκανε· "Πατέρα μου, Δία, να καταθέσω την πάσαν αλήθεια σ' εσένα έτοιμος είμαι· γιατί και φίλος της αλήθειας είμαι και ψέμματα δεν ξέρω να λέω. Στο σπίτι μας σήμερα ήρθε, τα γερόποδα βόδια του ψάχνοντας

—σαν την αυγή πρωτανέβηκε ο ήλιος— χωρίς ή μάρτυρες μαζί του να φέρη ή παρατηρητές απ' τους μακαριστούς τους θεούς, αλλ' επέμενε —πολλή πίεση ασκώντας— και πολύ μ' απειλούσε πως θα ρίξη εμένα στον απέραντο Τάρταρο, μια και τώρα αυτός στον τρυφερό τον ανθό της ήβης του βρίσκεται που τη δόξα ορέγεται, ενώ χτες γεννήθηκα 'γώ —κι αυτό ο ίδιος τό ξέρει— ούτε μ' άντρα σε τίποτε μοιάζω, δυνατό βοδιών κλέφτη. Να πιστέψης εμένα —επειδή παinueσαι μόνος σου ότι είσαι ο γλυκός μου πατέρας— πως εγώ δεν οδήγησα τα δικά του γελάδια στο σπίτι μου —και μακάρι να ήταν να γινόμευνα πλούσιος— κι ούτε κάν απ' το κατώφλι μου πέρασα· κι είναι αυτό όλο κι όλο που ειλικρινά καταθέτω. Και τον Ήλιο —που γι' αυτόν φόβο νιώθω— και τους άλλους θεούς κι εσένα αγαπώ και τούτον τόν σέβομαι· κι εσύ ξέρεις ο ίδιος πως ο ένοχος δεν είμαι εγώ. Κι επί πλέον, βαρύ όρκο σου δίδω αμέσως: στ' όνομα των πυλών των διάκοσμων, των αθάνατων τούτων, ποτέ μου εγώ να πληρώσω δεν πρόκειται ποινή για κλεψιά τόσο άσπλαχνη, κι ας είναι ατρόμητος· κι εσύ όμως βοήθα εμάς τους μικρότερους.”

387-396. Έτσι μίλησε ο Κυλλήνιος του Άργου φονιάς, για του όρκου του νέοντας τη βεβαίωση και κρατώντας στο μπράτσο την πάνα του τήν εμπόδιζε κάτω να πέση. Και σε γέλια ο Δίας εξέσπασε και τραντάχτηκε, γιατί είδε στημένες καλά και με γνώση να δίδη απαντήσεις το πανούργο παιδάκι: πως δεν είχε δουλειά —τάχα— με τα βόδια να κάνη· και τους δυο τους συμβούλευε να φιλιώσουν με τρόπο, κι ο Ερμής οδηγός να πηγαίνει μπροστά και τον χώρο να δείξη —χωρίς πονηριές—, εκεί όπου —αντίθετα— τα γελάδια, κεφάλια γερά, είχε κρύψει. Κι ο Κρονίδης το κεφάλι του κούνησε κι ο ευγενής ο Ερμής είχε πάρει το δικό του το μάθημα, αφού ο σκοπός του Διός που απ' τα ύψη βροντά τόν έπεισε εύκολα.

397-408. Τότ' οι δυο τους, του Διός τα πανέμορφα τέκνα —όλο ζήλο— στην αμμόχωστη καταφθάσανε Πύλο, εκεί όπου ακριβώς ο Αλφειός εχυνόταν· στους αγρούς και τ' υπόστεγο το ψηλόσκεπο έφτασαν, όπου ήδη τα ζώα —την ώρα της νύχτας— σταυλίζονταν. Κι εκεί έπειτα, ο Ερμής, στις σπηλιάς απ' το πλάι σαν βάδισε το βραχύδες βαθούλωμα, τα γερά των βοδιών τα κεφάλια έξω τά 'διωχνε, στο φως για να βγούν· ο Απόλλωνας, όμως, όπως κύτταζε πέρα από 'κείνον τον τόπο, άντελήφθη τα δέρματα τ' απλωμένα σε βράχο τραχύ και ρώτησε ευθέως τον Ερμή τον περίφημο: “Πώς, ο δόλιος εσύ, τά κατάφερες, δυο γελάδια να σφάξης, ως νιογέννητο νήπιο που είσαι μαωράκι; Ο ίδιος εγώ —στ' αλήθεια— εκπλήσσομαι για την ισχύ σου τη μέλλουσα· και δεν θά 'ταν σωστό ν' αυξηθής κι άλλο ακόμη, γιε της Μαίας, Κυλλήνιε!”

409-435. Έτσι κάπως εμίλησε κι από λύγες σχοινιά δυνατά πήρε κι έπλεξε

με τα χέρια του· αλλ' ευθύς, μέσ' στη γη να φυτρώνουν αρχίσαν αυτές, από κάτω απ' τα πόδια εκείνου, ως να ήταν αντικρύ μεταξύ τους ανά δυο φυτεμένες, τόσο εύκολα και παντού όπου ήταν γελάδι· αγροδίαίτα· αλλά σχέδιο ήταν αυτό του Ερμή του δολοπλοκου, κι ο Απόλλων το βλέμμα του μ' απορία τό έστησε σ' όσα έβλεπε. Τότε πια, με ματιές πλαγιαστές που πετούσανε σπίθες, ο ισχυρός του Άργου φονιάς επισκόπησε γύρω τον χώρο κι εσχεδιάζε τις λύγες να κρύψη· αλλά της δοξασμένης ο γιος της Λητώς

...

πολύ εύκολα, κι όπως ήθελ' ο ίδιος, τον Μακρυβόλο επράυνε, σκληρός κι αν ήταν εκείνος· κι αφού —στ' αριστερό του το χέρι— την κιθάρα του στήριξε, μελωδία δοκίμαζε με το πλήκτρο να παίξει· κι εκείνη με τόνο αντήχησε ηχηρό. Χαράς γέλια τον Φοίβο Απόλλωνα έπιασαν και διέτρεξ' ο τόνος του θεσπέσιου ήχου βαθιά τις αισθήσεις του· κι ενώ άκουγε, την ψυχή του γλυκιά πεθυμιά αιχμαλώτισε. Κι έτσι ευχάριστα τη λύρα του παίζοντας της Μαίας ο γιος και χωρίς να φοβάται θέση πήρε, αριστερά του Απόλλωνος Φοίβου· κι ευθύς, έτσι όπως τήν έκρουε και καθάριος ο ήχος της λύρας του έβγαине, σιγανά σαν προοίμιο έψελνε κι η φωνή του ευχάριστη βγήκε, εκτελώντας ωδές με πεποίθηση στους θεούς τους αθάνατους κι επί πλέον στη γαία τη σκοτεινή· πώς γεννήθηκαν πρώτα και πώς ύστερα τη μερίδα του πήρε καθένας. Στη θεά Μνημοσύνη, των Μουσών τη μητέρα, στους θεούς πρώτη μέσα, ωδή έψελνε, γιατί 'κείνη να προστατέψη εκλήρωσε της Μαίας τον γιο· και στους άλλους θεούς ο γιος ο λαμπρός του Διός ωδές έψελνε, στη σειρά που αυτοί εγεννήθηκαν ή στη συγγένει· ανάλογα τιμώντας αυτούς· κι ιστορίες διηγόταν με την τάξη που έπρεπε, την κιθάρα του παίζοντας που στο μπράτσο εστήριζε. Και τα στήθη εκείνου πεθυμιά —βαθιά μέσ' την ψυχή του— κατέλαβ' αγιάτρευτη και σ' εκείνον εστράφηκε έτσι, λόγια λέγοντας φτερωτά:

436-462. "Των βοδιών μου πανούργε σφαγέα, σύ, που της συντροφιάς που δειπνεί κοπιάζεις για χάρη, στα πενήντα γελάδια αντάξια τα τραγούδια σου αυτά εσχεδιάσες· και νομίζω πως ήσυχα πια τις διαφορές μας θα λύσωμε —μετά απ' αυτό. Έλα τώρα και πές μου και τούτο, γιε της Μαίας πολύξευρε· στα θαυμάσια έργα σου, μήπως, ετούτα, από γέννα σου έγινε συνοδός σου καμιά ευφυΐα ή μήπως δώρο ευγενές μεταξύ των αθανάτων ή των ανθρώπων κάποιος σου χάρισε κι ωδή θεσπεσία σου 'χη μάθει να ψάλλης; Μια κι είναι θεσπέσιος ο ήχος ο νέος αυτός που ακούω —για πρώτη φορά— να τελήται, κι ως τώρα — δηλώνω— δεν τόν είχε σχεδιάσει κανένας ποτέ μεταξύ των ανθρώπων ή στους αθανάτους κάποιος ανάμεσα που κατοικούν στα Ολύμπια δώματα— εκτός από σένα, δολοπλοκε, γιε του Διός και της Μαίας. Ποιά είναι η τέχνη; Ποιά των ανεξήγητων είναι η μούσα αισθήσεαν; Ποιά η μέθοδος είναι; Γιατί —ειλικρινά— όλα αυτά και τα τρία, την ευθυμία, τον έρωτα και τον γλυκό τον ύπνο, να τ' απολαύση μαζί την ευκαιρία

δίδει σε κάποιον. Αφού είμαι κι εγώ θιασώτης των Μουσών των Ολύμπιων, που σε χορούς και ευγενική ωδών διήγηση και ζωηρή μουσική και θελκτικό ήχο αυλών ειδικεύονται· αλλά τίποτε άλλο ως τώρα δεν μου 'χε αγγίξει με τον τρόπο αυτόν την ψυχή, ωσάν σ' ανδρών νεαρών το συμπόσιο, όταν άσμα καθένas από δεξιά του στον διπλανό του συμπότη περνάη. Κατάπληκτος μένω, γιε του Διός, για το πόσο ευχάριστα μπορείς κι εκτελείς στην κιθάρα σου αυτές τις συνθέσεις σου! Αλλά τώρα, μια και σχέδια ξέρεις — αν και τόσο μικρούλης — να κάνης που φέρνουνε δόξα, τρυφερέ μου εσύ, κάτω κάθισε και συμφώνησε σ' όσα πράγματα λένε μεγαλύτεροι από 'σένα κι άκουσέ τα. Γιατί βέβαια, από 'δώ κι εμπρός, κι εσύ κι η μητέρα σου την τιμή θά 'χετε μεταξύ των θεών των αθανάτων νά 'σθε' κι αυτό ειλικρινά στό δηλώνω εγώ τώρα ευθύς: σ' αυτού του κρανένιου ακόντιου τ' όνομα, δεσμεύομαι εγώ, ως ένδοξο στους αθανάτους να συστήσω εσένα, ευλογημένο με πλούτη, κι αξιέραστα δώρα θα σου χαρίσω και μέχρι τέλους δεν θ' απατήσω εσένα."

463-495. Κι ο Ερμής πήρε τον λόγο και μ' εξυπνάδα απάντησε: "Μακρυβόλε μου φρόνιμε, ερωτήσεις μου κάνεις, αλλ' εμένα και βέβαια δεν μ' ενοχλεί που στα μέρη της τέχνης μου μπαίνεις. Εδώ θα τήν μάθω σε 'σένα και τώρα' ασφαλώς και τό θέλω, και σε πρόθεση και σε λόγια, φιλικός να σου είμαι· άλλωστ' όλα τά ξέρεις εσύ με τα μάτια σου και τά νιώθης, γιατί, γιε του Διός, είναι η θέση σου απ' τις πρώτες μεταξύ των θεών, και είσαι γενναίος και ισχυρός· σ' αγαπά, απ' την άλλη, ο φρόνιμος Δίας — απ' όλες τις πλευρές του δικαίου — κι ως γνωστόν δώρα ένδοξα σου 'χει χαρίσει· κι επί πλέον ακούγεται πως ξεχωριστή για σένα είναι τιμή που την τέχνη της μαντικής απ' τη θεική τη φωνή του Διός, Μακρυβόλε, διδάχτηκες: του Διός από κάθε πλευρά τη βουλή να 'ξηγής' αυτού πείρα έχω ήδη κι ο ίδιος εγώ, ότι είσαι πολύ προικισμένος: δίχως άλλη βοήθεια δύνασαι από μόνος σου γνώση νά 'χης ελεύθερα σ' ό,τι βάλεις τυχόν στο μυαλό σου. Αλλ' ως έχουν τα πράγματα τώρα, αφού πεθυμιά την ψυχή σου κρατά για εκτέλεση μουσικής, την κιθάρα μου πάρε και παίξε· κάνε επίδειξη, στη συντροφιά να χαρίσης το κέφι, κι απ' τα χέρια μου να δεχτής την κιθάρα· και κάνε με, φίλε μου, περήφανο. Οργανοπαίχτης να είσαι καλός σ' αυτή τη συντρόφισσα με τη φωνή την καθάρια, που στα χέρια κρατάς, και που ξέρε με το παίζιμο το σωστό να κελαηδά ευχάριστα κι όμορφα. Και γι' αυτήν νά 'σαι βέβαιος· σε συμπόσια πλούσια να τήν φέρνης και σε χορούς ερωτικούς κι επιδεικτικές διασκεδάσεις, σ' ευχάριστες γιορτές, και την ημέρα και τη νύκτα. Όποιος τυχόν τήν δοκιμάσει, μ' εξάσκηση κατέχοντας γνώσεις κι εξυπνάδα, αυτή — βγάζοντας ήχους, είδους παντοίου — διδάσκει πράγματα το μυαλό να φαντάζεται ευγενικά, όταν με ψυχραιμία τήν παίζης, μ' εξασκημέν' αγγίγματα φιλικά, κι αυτό αποφεύγοντας που δεν τής πηγαίνει: κουραστικές δοκιμές· κι αν, τώρα, για πρώτη φορά, κάποιος άπειρος δοκιμάση ορμητικά να τήν παίξει,

χωρίς άλλο θα "φαλτσάρη" εκείνη ευθύς κι ήχους θα βγάλει ακατάληπτους. Εσύ, εν τούτοις, έχεις τις γνώσεις, χωρίς άλλη βοήθεια, ελεύθερος να επιλέγης ό,τι τυχόν επιδιώκεις. Και βέβαια, θα τήν χαρίσω σ' εσένα εγώ, λαμπρό του Διός παλληκάρι· κι εμείς, με την τάξη μας σύμφωνα, Μακρυβόλε, τις βοσκές του βουνού και της αλογοθρέφτρας πεδιάδας θα ταίσωμε, τ' αγροδίαίτα γελάδια οδηγώντας. Εκεί, σαν τα γελάδια με τους ταύρους σμίξουνε, πληθώρα θηλυκά κι αρσενικά, βόδια ανάμικτα, θα τούς γεννήσουν· και δεν είναι σωστό, γιατί θά 'πρεπε σύ, αν κι ασφαλώς φίλος είσαι του κέρδους, με τρόπο μανιασμένο να 'χης τόσο θυμώσει."

496-502. Έτσι σαν μίλησε, τη λύρα με το χέρι του έτεινε κι ο Απόλλωνας Φοίβος τήν δέχτηκε· κι εκείνος —μ' αβίαστη θέληση— στα χέρια έβαλε του Ερμή μαστίγιο λαμπρό και τη διαπίστευση τού 'δωσε τούτη: να ηγεμονεύη στη βοσκή· και της Μαίας ο γιος με χαρά τό εδέχτηκε. Κι αφού την κιθάρα εστήριξε ο γιος της Λητώς ο λαμπρός, ο αφέντης, ο μακρυβόλος Απόλλων στ' αριστερό του το χέρι, με πλήκτρο, σε σύνθεση μελωδική τήν δοκίμαζε· κι εκείνη θελκτικό από μέσα της έβγαλε ήχο, κι ο θεός τραγούδι άρχισε όμορφο για συνοδία να ψέλην.

503-512. Κι οι δυο τους μετά στον βλογημένο λειμώνα τα βόδια τά έστρεψαν για να πάνε, ενώ κι οι ίδιοι —τα πανέμορφα παιδιά του Διός— πίσω σαν γύρισαν, μ' ορμή εκινήθηκαν προς τον Όλυμπο τον χιονόσκεπο, με την κιθάρα οι δυο τούς γλεντώντας. Χάρηκ' ο Δίας ο συνετός και με στενή φιλία τούς δέσμευσε· κι ο μεν Ερμής διά παντός αγάπησε τον γιο της Λητώς, όπως τόν αγαπά ακόμη και τώρα. <Και της Λητώς ο γιος της αγάπης τ' αδερφού του αποδέχτηκε> σημάδια, όταν την αξιέραστη κιθάρα —που ήξερε να παίζει— στα χέρια εκείνος έδωσε του Μακρυβόλου· κι αυτός τήν έπαιζε, καλά στηριγμένη στο μπράτσο του, ενώ στη σειρά του εκείνος, για χρήση δική του, τέχνη μ' άλλες έπλασ' αρχές: των σουραυλιών τον ήχο κατασκεύασε τον οξύ, που σε μεγάλη μπορεί ν' ακούγεται απόσταση.

513-520. Και τότε, λόγο απήυθυνε ο γιος της Λητώς στον Ερμή και τού έιπε: "Γιε της Μαίας, φοβούμαι, δόλινε σύ αγγελιαφόρε, μήπως πίσω μου πάρης με κλέψιμο την κιθάρα και τα τόξα μου τα ευλίγιστα, αφού το προνόμιο —με του Δία την εύνοια— έχεις να εμπορεύεσαι των ανθρώπων τα έργα σ' όλη την έκταση της τροφοδότρας γαίας. Αλλ' αν τη χάρη ετούτη θα μού 'κανες, ν' αντέξεις τουλάχιστον τον μέγα τον όρκο να ορκιστής των θεών —ή θετικά το κεφάλι κουνώντας ή στα φοβερά της Στυγός τα νερά—, θά 'χης σ' όλα αυτά που θα κάνης την επιβράβευση τη δική μου απ' της καρδιάς μου τα βάθη και τη φιλία μου."

521-573. Και τότε, της Μαίας ο γιος υποσχέθηκε, θετικά το κεφάλι κουνώντας: ποτέ να μην κλέψη κτήμα κανένα που ο Μακρυβόλος κατείχε· στη σειρά κι ο Απόλλων, ο γιος της Λητώς, για συμμαχία και φιλία το κεφάλι του κούνησε θετικά: κανείς άλλος πιο φίλος να του είναι μεταξύ των αθανάτων, είτε κάποιος θεός είτε άνθρωπος, απόγονος του Διός. "Και θα κάνω σύμβολο των αθανάτων όλων τέτοιο που τον όρκο να τελειώνει μ' ασφάλεια και συνάμα, αξιοπιστίας σύμβολο θά 'ναι —σ' οποια τυχόν ευκαιρία— για την εύνοια τη δική μου και θά 'χη αξία. Κι έπειτα στη σειρά, πανέμορφη, ράβδο χρυσή θα σου δωρίσω τρίφυλλη, ευετηρίας κι αφθονίας σύμβολο, που από ζημιές απρόσβλητο θα σέ κρατήσει και κύρος θα δίνει κι ασφάλεια στα καλά —λόγια ή έργα— όσα δηλώνω πως ξέρω και τη θέληση του Διός φανερώνουν. Τη δική μου, όμως, μαντική ικανότητα, ευγενική του Διός εσύ φύτρα, που να μάθης ρωτάς, ούτ' εσύ, ορισμένο είναι τούτη να μάθης ούτ' άλλος στους αθανάτους μέσα κανείς· γιατί αυτό που γνωρίζει ο νους του Διός, σε 'μένα αφού εμπιστεύθηκε, στη σειρά μου κι εγώ, θετικά το κεφάλι μου κούνησα κι ορκίστηκα όρκο βαρύ: να μη γνωρίζω με βεβαιότητα απ' τους αϊδιους θεούς άλλος κανείς —εκτός από 'μένα— του συνετού του Διός την κρυφή θέληση· κι εσύ, αδερφέ μου, της χρυσής ράβδου κήτορα, εμένα να μην προκαλές να φέρω στο φως και πράγματα θεία ν' αποκαλύψω όσα ο Δίας μήδεται ο παντόπτης. Το βέβαιο είναι ετούτο: πως άλλο θα ζημιώσω στους ανθρώπους κι άλλο θα ωφελίσω, καθώς πολλές φυλές αξιολύπητων ανθρώπων, πότ' απ' εδώ πότ' απ' εκεί, θα κατευθύνω. Κι απ' τη δική μου μαντική φωνή θ' αποκομίση όφελος όποιος τυχόν σε 'μένα θά 'ρθη, απ' τη φωνή πτηνών φερέγγυων κι απ' το πέταγμά τους κινήμενος· αυτός ο άνθρωπος θα πάρη πίσω όφελος απ' τη δική μου μαντική φωνή και δεν θα τόν παραπλανήσω· όποιος, αντίθετα, τυχόν θελήσει, πιστεύοντας σε μάταιες των οίωνών μιλιές, μαντεία πέραν απ' τη δική μου πρόθεση ν' αποσπάση και περισσότερα απ' τους αϊδιους θεούς να ξέρη, δηλώνω τότε πως θα πάρη δρόμο μάταιο αυτός —ενώ εγώ τα δώρα του θα τά δεχόμουν. Και κάτι άλλο θα σου πώ επί πλέον, της Μαίας γιε δοξασμένη και του Διός που βροντά απ' τα ύψη, εσύ θεέ, σε πολλά χρήσιμος που είσαι μεταξύ των θεών: αδερφές κάποιες, παρθένες σεβαστές, τρεις γεννημένες υπάρχουν, με φτερά γοργά που τά χαίρονται στολισμένες και λευκά στα κεφάλια τους άλευρα πασπαλισμένες, του Παρνασσού σε χαράδρα, σε φωλιές κατοικούν, ξεχωριστής μαντικής διδασκάλισσες, και σ' αυτήν ο ίδιος εγώ σαν ήμουν ακόμη παιδί, εξασκήθηκα, μα γιά 'κείνην ο δικός μου πατέρας δεν νοιάστηκε. Απ' εκεί μέσα πετώντας έξω αυτές, στη σειρά, τη μίαν απ' εδώ, την άλλην απ' εκεί, βοσκίζουν και κηρύθρες ζυμώνουν και συνάμα προφητείες καθέκαστες εκτελούν· κι αυτές, σαν τον δρόμο τους συνεχίζουν φιλότιμα, αφού μέλι υπόχρυσο ήδη έχουν χορτάσει, να κηρύσσουν αλήθειες αυθόρμητα θέλουν· αν, όμως, αυτές τη γλυκιά την τροφή των θεών στερηθούν, τότε λόγια πια κραίνουν απατηλά, η μια την άλλη μπερδεύοντας. Αυτές —με των δώρων μου τη σειρά— τίς χαρίζω σ'

εσέν' ασφαλώς, ἀλλ' εσύ να τούς θέτεις ερωτήσεις καλόπιστες, της δικής σου ψυχής ευχαρίστηση· στην περίπτωση τώρα που θα φώτιζες κι άνδρα κανένα θνητό, θ' ακολουθήση κι αυτός πολλές —αν συνδράμη κι η τύχη— φορές τις δικές σου μαντείες. Δικά σου νά 'χης, της Μαίας γιε, αυτά μου τα δώρα, και τ' αγροδίαται, τα κερασφόρα τα βόδια, κι επί πλέον, ας φροντίζης τ' άλογα και τους εργατικούς ημιόνους.”

...

και σ' αγριοθώρητους λιόντες και λευκόδοντους κάπρους και σε σκύλους και πρόβατα, σ' όλα εκείνα που τρέφει η γη η απέραντη, ο δοξασμένος Ερμής να 'ναι άρχοντας, σ' όλα τα κοπάδια των προβάτων· κι εντεταλμένος στον Άδη αυτός μόνο να είναι ο πρόξενος· ἀλλ' ακόμη κι αν προσφορές στον ίδιον δεν κάνουν οι άνθρωποι δώρο, όχι αξίας βραβείο ελάχιστης αυτός θα χάριση.

574-578. Τόσο πολύ της Μαίας τον γιο ο αφέντης Απόλλων αγάπησε, με παροχές φιλικές δείχνοντάς το παντοίως· και του Κρόνου ο γιος τη δική του την εύνοια πρόσθεσε ως εξής: μόνο 'κείνος με όλους —με θνητούς και μ' ανθρώπους— σ' ομιλία να έρχεται· λίγα είναι, επομένως, τα κέρδη αυτά που τούς φέρνει, απ' τη μια· απ' την άλλη, μέσ' στη νύχτα τη μαύρη, αδιάκριτος όντας, τις φυλές των θνητών των ανθρώπων όλες εξαπατά.

579 κ.ε. Γι' αυτά σου, χείρε, τα προσόντα, σύ γιε του Διός και της Μαίας· κι εγώ —με την τάξη μου ανάλογα— θα φροντίσω κι εσένα και άλλην ωδή**.

** Βοηθητικά για την απόδοση χωρίων, π.χ., των στίχων 75κ.ε., 208κ.ε., 294κ.ε., ήταν —μεταξύ άλλων— μελετήματα όπως τα παρακάτω: L. Radermacher, *Der homerische Hermes hymnus* [erlaeutert und untersucht von-], *Akademie der Wissenschaft. Philos.-histor. Klasse, Sitzungsberichte*, 213. Band, 1. Abhandlung, Wien und Leipzig 1931. A. Hoekstra, *The Sub-epic Stage of the Formulaic Tradition* [Studies in the Homeric Hymns to Apollo, to Aphrodite and to Demeter], Amsterdam-London 1969. Josh. T. Katz, *Homeric Hymn to Hermes 296: τλήμονα γαστρός ξριθον*, στο "Shorter notes", *CQ* 49.1 (1999) 315-319.